

*przekazane
do Komisji
Jednej Nazwy*

++
JEZIERSKA Maria
pn. "Elżbieta"

AK
KG
Kedyw

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

JEZIORSKA Maria

2680/W6K

I. - Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa ✓

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację ✓

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓

VI. Fotografie —

I₁ Relacja własna

- Relacja własna, kopta, k. 3 s. 1-3

1111 198

JEZIEWSKA Maria, pseudonim Elżbieta, ur. 2 II 1916 w Kijowie, córka Stanisława Lewalt-Jezińskiego, herbu Rogala, i Heleny z Jastrzębiec-Popławskich. Rodzina ojca: Piotr, 1770-1848, oficer Kałciuszki; Nikodem, 1801-1880, marszałek wołyńskiej szlachty, udzielał schronienia i pomocy powstańcom 1931 r.; Józef, 1839-1915, powstaniec 1863 r., sybirak, majątek Strybież skonfiskowany za udział w powstaniu, budowniczy kolei, żonaty z Jadwigą ze Slepewron-Zubewskich, + 23.6.1934; Stanisław /ojciec Marii/, 1883-1919, adwokat, publicysta, społecznik, poseł na sejm konstytucyjny z Kijowa, zmarł w W-wie na tyfus, odznaczony pośmiertnie krzyżem oficerskim "Polonia Restituta" / bliższe dane zob. Polski Słownik Biograficzny, t.XI, s.212/; siostry ojca: Joanna, 1835-1970, nauczanie tajne, za co była więziona; Wandalina, 1893-1970, nauczycielka, ochotniczka 1920 r. w stopniu podporucznika, odznaczona Krzyżem Walecznych, żona płk. Jana Korkiewicza, zamordowanego w Katyniu, odznaczonego Virtuti Militari i 3 razy Krzyżem Walecznych. Rodzina matki: dziad Brunon Jastrzębiec-Popławski, 1847-1922, łącznik w czasie powstania 1963 r. /16-letni/, majątek rodzinny skonfiskowany z powodu udziału w powstaniu braci dziada, którzy zbiegli na Rumunię i ślad po nich zaginął; wraz z matką-wdową znalazł pomoc u rodziny Makowieckich z Michałówki, ożenił z Janiną z Sas-Jawerskich, + 1919 r.; Helena /matka Marii/, 1882-1945, pianistka, w okresie II wojny światowej kierowniczką domu dla starców-robotników na Woli, udzielała mieszkania na azyl dla tzw. "spalonych" członków AK, wysiedlona, więzień Durchgangslager Pruszków; jej brat, Tytus, oficer kawalerii w 1920 r., +1942. Dzieci Stanisława i Heleny: 1/Janusz, ur. 1911, porucznik saperów /akcja wysadzania mostów granicznych w 1939r., za co odznaczony Virtuti Militari i in. odznaczeniami bojowymi/, jeńiec Cflagów Osterode, Arnswalde, Prenzlau, Grossborn i Sandbestel i tam działacz, redaktor konspiracyjnych "Bursztynów", po wojnie architekt w W-wie, członek "Solidarności", żonaty z Heleną z Brzezewskiej sanitariuszką AK, więźniem Pawiaka / ich dzieci: Julita Ewa i Stanisław Andrzej, więzień Mokotowa za przekonania/. 2/ MARIA, ur. 2 II 1916 w Kijowie i tam ochrzczona w kościele rz.-kat., od 1919 zam. w W-wie, najpierw uczennica gimn. im. Cecylii Platerówny, następnie gimn. im. Królowej Jadwigi, matura w 1935 r., Uniwersytet warszawski im. J. Piłsudskiego /polonistka/, członek stowarzyszenia Juventus Christiana, w czasie -----

wojny studentka Konserwatorium Warszawskiego, członkini PCK / opieka nad rannymi w Szpitalu Ujazdowskim po wrześniu/, pierwsze działania konspiracyjne Od 1939 r., następnie łączniczka w grupie dr. Franio / dywersja saperska/ oraz w dziale wyszkolenia sztabu Związku Odwetu /; kierownikiem wyszkolenia był prof Sujkowski Zbigniew, ps. Kera i Wyga ; jako łączniczka odpowiedzialna za sprawne funkcjonowanie lokali wykszoleniowych, do których przyjeżdżali z terenu dywersanci ; na tym stanowisku w Związku Odwetu-Sztacie Dywersji i Sabotażu KG AK /Kedyw/ była do aresztowania w dniu 13 VI 1943. Współdziałała i udzielała schronienia / wraz z matką/ kuzynom : Franciszkowi Niepokólczyckiemu i Janowi Kiwerskiemu. Aresztowana w domu sama, przewieziona na Pawiak do izolatki, przeniesiona do celi ogólnej nr 42 po 6 tyg., latem 1942 pracowała na tzw. "czarnej pralni", chora, ze szpitala więziennego zabrana w dn. 13XI 1942 na transport do Oświęcimia-Brzezinki, otrzymała nr 24449, w dn. 13.10.1944 przewieziona do Ravensbrück nr 78037, w kwietniu 1945 wyprowadzona transportem ewakuacyjnym pieszym w kierunku Rostocka, uwolniona 3.V 1945, natychmiast wróciła do Polski pieszo przez Szczecin- Piłę. Studiowała nadal polonistykę na UJ w Krakowie, działając w Związku b. Więźniów jako przewodnicząca sekcji młodzieżowej. Od 1947 r. zamieszkała w Milanówku i pracowała w Sp. Wyd. "Czytelnik" jako redaktor i korektor do 15 XII 1963 oraz w redakcji miesięcznika PAN "Państwo i Prawo" jako redaktor stylistyczny i techniczny od 1.9.1960 do 1976 r. ; od roku 1963 pracowała w Ministerstwie Sprawiedliwości w Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce do 12.III 1976 jako starszy radca w biurze oraz w archiwum ; powołana 23I 1964 na członka GKBZHWP / którym jest nadal/. Członek ZBWiD. Pisała prace popularne-naukowe i naukowe dot. obozów koncentracyjnych, drukowane m. in. w "Tygodniku Powszechnym", "Odrodzeniu, Zeszytach Muzeum

Oświęcim i Muzeum Stutthof, w Przeglądzie Lekarskim Oświęcim, w Biuletynie GKBZHWP oraz w wydawnictwach książkowych / kilka nagród w konkursach /. W 1976 r. wyszła na emeryturę, nadal współpracuje w Muzeum Stutthof w opracowywaniu materiałów naukowych na podstawie archiwaliów. *Cyt. „Solidarność”*.

Odznaczenia : przyznano stopień podporucznika / Londyn 1965 potwierdza /. 1/ Medal Wojska po raz 1,2,3,4 Armii Krajowej, nr 14227, Londyn 12.4.1968 ; 2/ Krzyż AK nr 3830, Londyn 7.7.1968 ; 3/ Złoty Krzyż Zasługi, nr 1644-69-14 z 1.7.1969 ; 4/Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, nr 385-75-7 z dn. 12 III 1975 ; 5/ Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski nr 2434-84-7 z dn. 27.6.1984 ; 6 / srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej nr 158 z 8 XII 1977r. ; 7/ medal za zasługi dla archiwistyki nr 527 z dn. 4 XII 1978 r. ; 8/ Medal Zwycięstwa i Wolności 1945 r. nr L-3190 z dn 11 II 1967 ; 9/ Medal XXX-lecia Wymiaru Sprawiedliwości, lipiec 1974 r. ; 10 / medal XXX-lecia wyzwolenia obozu koncentracyjnego Stutthof z 9 V 1975 r. ; 11/ medal XX-lecia Państwowego Muzeum Oświęcim z 1976 r. ; 12/ Medal Pamiątkowy GKBZHWP nr 38 F z 29 XII 1980 r.; 13/ medal XX-lecia Muzeum Stutthof z kwietnia 1982.

Zmarła 4. VI 1994r.

Biogram opracowany przez siebie samą p. Jezierska przekazała mi w latach osiemdziesiątych.

Ewa Kwasnowska

Przekazane dla Fundacji AK w Toruniu 28. VII 2000.

II Materiały uzupełniające relację

- E. Krosnowolska, "Żołnierze ŻWZ/AK, więźniarka i historięk niemieckich obozów koncentracyjnych", "Kobiety-żołnierze w walce", Kopia, k. 1 s. 1.

Maria Jezierska, ps. „Elżbieta” (1916-1994)

Żołnierz ZWZ/AK, więźniarka i historyk niemieckich obozów koncentracyjnych

Maria Jezierska pochodziła z rodziny, której przodkowie po mieczu i po kądzieli od wielu pokoleń walczyli o niepodległość Polski. Urodzona 2 lutego 1916 r. w Kijowie, od 1919 r. mieszkała w Warszawie. W tymże roku straciła ojca, **Stanisława Lewant-Jezierskiego**, zmarłego na tyfus. Matka, **Helena z Jastrzębiec-Popławskich**, pianistka, utrzymywała dzieci – Marię i jej starszego brata Janusza – dając lekcje muzyki. Maria uczyła się w szkole **Cecylii Plater-Zyberkówny**, potem u Królowej Jadwigi, uzyskała maturę w 1935 r., po czym podjęła studia na wydziale filologii polskiej Uniwersytetu Warszawskiego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Należała do Akademickiego Stowarzyszenia Iuventus Christiana.

W okresie okupacji niemieckiej była studentką tajnego Konserwatorium Warszawskiego, ucząc się śpiewu. Działalność konspiracyjną rozpoczęła w 1939 r. jako członkini PCK, opiekowała się rannymi żołnierzami w Szpitalu Ujazdowskim. Została łączniczką w grupie dywersji saperskiej ZWZ pod kierownictwem **dr. Franio**, a następnie w dziale wyszkolenia Sztabu Związku Odwetu AK podlegający prof. **Zbigniewowi Sujkowskiemu** (ps. „Kora”, „Wyga”). Maria była odpowiedzialna za sprawne funkcjonowanie lokali szkoleniowych, do których przyjeżdżali dywersanci z terenu. Wraz z matką udzielała w razie potrzeby schronienia, m.in. spokrewnionym z nimi płk. **Franciszce Niepokólczyckiej** i mjr. **Janowi Kiwerskiemu**. W związku z współpracą wśród personelu Sztabu Dywersji i Sabotażu KG/AK Maria Jezierska została aresztowana przez gestapo 13 czerwca 1942 r. Na Pawiaku spędziła w izolacji sześć tygodni, następnie została przeniesiona do celi ogólnej. W śledztwie nicze-

go nie zdradziła. Pracowała w tzw. „czarnej pralni”. Zachorowała ciężko na żółtaczkę i jeszcze chora, mimo reklamacji lekarzy więziennych, została wywieziona do obozu w Oświęcimiu, gdzie otrzymała numer 24449. Po dwóch latach, 13 października 1944 r., przewieziono ją do obozu w Ravensbrück – tu miała numer 78087. W kwietniu 1945 r. włączono ją do pieszego transportu ewakuacyjnego skierowanego do Rostocka. Uzyskała wolność 3 maja 1945 r. i natychmiast pieszo wróciła do Polski.

Powróciła do studiów na filologii polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Włączyła się w działalność stowarzyszenia byłych więźniów hitlerowskich jako przewodnicząca sekcji młodzieżowej. W 1947 r. zamieszkała pod Warszawą i podjęła pracę w „Czytelniku” jako korektorka i redaktorka, aż do 1961 r. Od 1960 r. do 1976 r. pracowała w miesięczniku „Państwo i Prawo” jako redaktor stylistyczny i techniczny. W latach 1963-76 była równocześnie pracownikiem archiwum i starszym radcą Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, a od 1964 r. członkiem GKBZHWP.

Pisała liczne prace naukowe i popularno-naukowe, w znacznej mierze oparte na badaniach archiwalnych, zajmując się tematyką niemieckich obozów koncentracyjnych. Początkowo skoncentrowała się na obozie w Oświęcimiu, lecz odsunięto ją od tej pracy: zajęła się wtedy problematyką obozu w Stutthofie i pracę tę kontynuowała po przejściu na emeryturę w 1976 r. Spędzała długie tygodnie i nawet miesiące

na badaniach w archiwum obozu w Stutthofie. Artykuły swe publikowała w Zeszytach Muzeum Oświęcimia i Muzeum Stutthofu, w „Przeglądzie Lekarskim – Oświęcim”, w Biuletynie GKBZHWP, w „Tygodniku Powszechnym” w „Odrodzeniu” i w zbiorowych wydawnictwach książkowych odnoszących się do tematyki obozowej. Otrzymała kilka nagród w konkursach.

Była członkiem „Solidarności”. Siłą do uciążliwej pracy czerpała z głębokiej wiary. Radość i odpoczynek znajdowała w turystyce górskiej, wędrując po ukończonych Pieninach, Gorcach, Tatrach – póki pozwalała jej na to rozwijająca się choroba serca. W ostatnim okresie życia zapadła na chorobę nowotworową i zmarła w Warszawie 4 czerwca 1994 r.

Maria Jezierska miała stopień podporucznika AK. Otrzymała Krzyż AK, Medal Wojska po raz 1, 2, 3, 4, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski i Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Srebrny Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, Medal za Zasługi dla Archiwistyki i inne. Pozostawiła po sobie głęboki żal licznych przyjaciół.

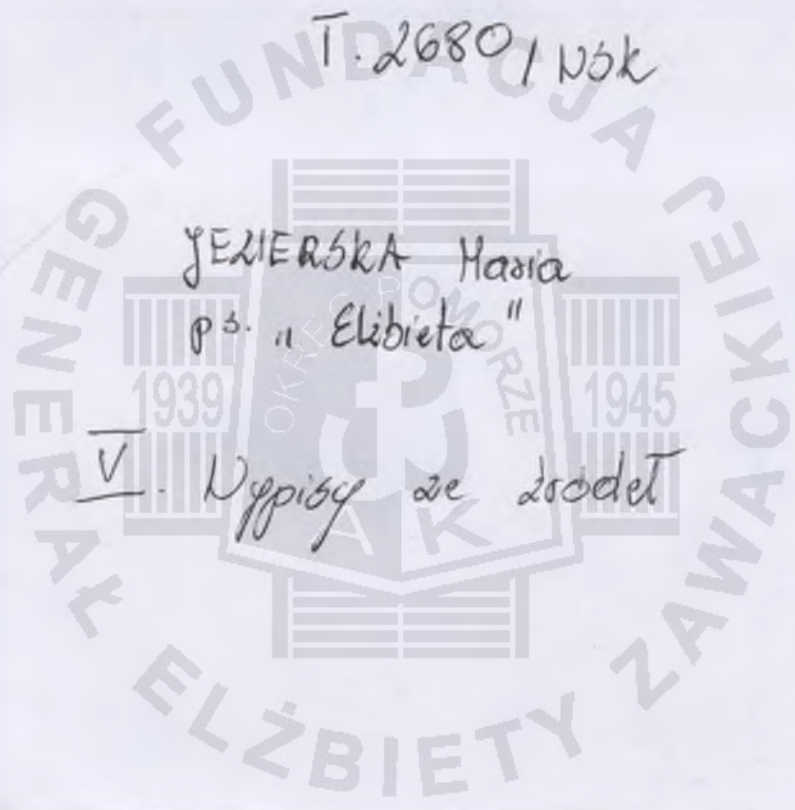
Ewa KRASNOWOLSKA

T. 2680 / 105k

AK
KG
Kedyw

GENERSKA Maria
ps. "Elżbieta"

V. Npisy ze zrodet

FUNDACJA
AK
KG
JEZIEJSKA *Maria*

Maria JEZIEJSKA — stud. UW, członek Związku Odwetu (grupa dywersyjna KG AK); areszt. 13 VI 1942, przebywała w izolacji kilka tygodni, później pracowała w „czarnej” pralni; 13 XI 1942, mimo reklamowania jej z transportu w związku z ciężko przeżytą żółtaczką, zabrano ją ze szpitala i wywieziono do Oświęcimia.

1939 1945
Lub. „Cztery lata ostrego dyżuru”
„Zobaczyć” Anna Czapenska-Schmidke
Jybl 98 „Krytyka” Hermann 1989 str 298

T. 2680/4516

ZWZ / AK
Warszawa

Jezierska Maria ps. "Elżbieta" (1916 – 1994)

- łączniczka w grupie dywersji saperskiej pod kierownictwem dr Franio, potem w dziale wyszkolenia Sztabu Związku Odwetu AK. Aresztowana 13 czerwca 1942 r. Więźniarka Pawiaka i Oświęcimia. Zmarła 4 czerwca 1994 r. w Warszawie.

Źr., E. Krasnowolska, *Żołnierz ZWZ/AK, więźniarka i historyk niemieckich obozów koncentracyjnych* /w/ KOMBATANT 2007 nr 2, s. 15
K.Wojt., 2007 r.

JEZIERSKA Maria

